

Teze kolegija iz
MUZEOLOGIJE i
ZAŠTITE PRIRODE I SPOMENIKA
KULTURE

M U Z E O L O G I J A

Opći dio.

Prirodoslovni muzeji.

Historijski i kulturno - historijski muzeji
i zbirke.

Muzejska arhitektura.

Dokumentacija u muzejima.

Klasifikacija, stručni inventari,
katalozi i kartoteke u muzejima.

Muzejska biblioteka.

Muzeološki časopisi i literatura.

Praktični rad u muzejima.

Karakteristike korisnika muzejske službe.

Muzejska propaganda i služba informacija.

Z A Š T I T A P R I R O D E I S P O M E N I K A K U L T U R E

Zaštita prirode.

Zaštita spomenika kulture.

Konzerviranje i restauriranje muzejskih predmeta
i zbirki.

M U Z E O L O G I J A

O p ć i d i o

Pojam muzeologije kao discipline. - Zadaci muzeologije.-
Doprinos muzeologije za unapređenje muzejske djelatnosti.-
Razvoj suvremene muzeološke koncepcije od muzejske zbirke do
pojma muzeja kao ustanove.- Tipovi muzeja.- Pojam zbirke, ga-
lerije, muzeja.- Zadaci muzeja i muzejske službe u suvremenom
društvu.-

Perspektiva muzeja u budućnosti

Historijat muzeja u svijetu i kod nas.- Zbirke klasične
antike.- Riznice srednjeg vijeka.- Kolekcioniranje u burgovima.-
Kolekcija renesanse.- Prve javne zbirke.- Prvi javni muzeji.-
Traktat Quickelberga.- Stvaranje koncepcije muzeja.- Tematske
zbirke.- Razvoj muzeja po zemljama: Italija, Francuska, Njemač-
ka, Švicarska.- Francuska revolucija.- Louvre.- Koncepcija muze-
ja u XIX stoljeću.- Razvoj muzeja između dva rata.- Mreže muze-
ja danas u svijetu i kod nas.

Historija muzeja u Jugoslaviji: Od kolekcija i riznica
do prvih muzeja.- Muzeji po zemljama do prvog rata.- Muzeji u
Jugoslaviji između dva rata.- Razvoj muzeja nakon oslobođenja.-
Muzejska mreža pojedinih regija.

L i t e r a t u r a :

- Homburger N., Museologie. Handbuch. Karlsruhe 1924.
Basin G., Museologie. Ecole du Louvre, Paris 1950.
Hille r., Hilfsbuch der Museumsarbeit.- Zentrale Fachstel-
le für Museen, Berlin, 1959.
Museographie I, II. Conference internationale d'etudes.
Societe des Nations, Madrid 1934,

Mano-Zissi, Muzeji Jugoslavije. Savez muzejskih društava Beograd, 1962.

Bauer A. i Nemeth K., Muzeji i arhivi. Ured za informacije Izvršnog Vijeća Zagreb 1957.

P R I R O D O S L O V N I M U Z E J I

Historijski pregled razvoja prirodoslovnog muzeja i zbirki.- Pojam i definicija prir.muzeja.- Tipovi i koncepcija prir. muzeja.- Tematika i specifičnosti u kompleksu prirodoslovnih muzeja.- Opća klasifikacija prirodoslovnih muzeja.-

Znanstveni rad.- Zbirke, izložbene zbirke, naučni depoi.- Sabiranje materijala.- Rad na terenu.- Konzerviranje i preliminarno prepariranje.- Identifikacija materijal.- Naučna obrada sistematska determinacija.- Specifična preparacija i suvremene metode.- Sistematske zbirke, ekološki prikazi, diorame, prikaz biocenoza.- Specifične teme i njihova obrada.- Međunarodni propisi i obaveze - pojma "vrste" - muzejski tipovi i njihovo tretiranje.- Prototip, holotip, paratip, kotip.- Primjena i upotreba stručne literature prilikom indentifikacije predmeta.- Čuvanje predmeta, opća i specijalna konzervacija.- Objavljivanje rezultata, međunarodna nomenklatura i obaveze.- Specijalistički prir. muzeji, primjenjene i praktičke tematike.- Regionalni muzeji i njihova koncepcija.- Prirodoslovni muzeji kao kulturno-historijski muzeji i njihovo značenje u suvremenom društvu.

L i t e r a t u r a :

Prelich S., Uloga prirodoslovnih muzeja, Muzeji, 16-18, Zagreb 1963.

Čanadija S., Prirodoslovni muzeji. Muzeji, 8,9, 11-12,12 Zagreb 1953-59.

Herak M., Osnovni principi rada u geološko-paleontološkim muzejima. Muzeji 11-12. Zagreb 1957.

Polenc A., Uloga prirodoslovnih muzeja. Muzeji 16-17. Beograd 1963.

HISTORIJSKI, KULTURNO-HISTORIJSKI UMJETNIČKI MUZEJI I ZBIRKE

Tipovi i koncepcije historijskih, kulturno-historijskih muzeja i zbirki i njihova podjela.- Tematska podjela.- Specifičnosti tematike pojedinih muzeja.- Arheološki, historijski, etnografski kao specijalni centralni muzeji i kao zbirke u sklopu kompleksnih muzeja.- Memorijalni i tematski historijski muzeji i zbirke.- Privatne zbirke i zbirke u sklopu instituta, škola i fakulteta.- Umjetnički muzeji, galerije i zbirke i područje njihovog djelovanja.- Umjetničke galerije, muzeji i primjenjene umjetnosti, obrtni muzeji i memorijalne zbirke i ateljei.- Muzeji fotografije.- Specijalizirani muzeji u oblasti umjetničkih muzeja.- Kolekcionarstvo i privatne zbirke.- Pojam i prakse kulturno-historijskih muzeja i zbirki.- Umjetničke zbirke, muzeji i galerije kao specijalni tipovi kulturno-historijskih muzeja.- Umjetničko djelo kao dokument.- Idealiziranje umjetničkog djela i njegova izolacija od historijskog ambijanta.- Pojam umjetničkog djela u muzejskoj zbirci.

L i t e r a t u r a

Rosental L., Kroz dvorane umjetničkih muzeja. Moskva 1946.
Zagreb 1947, Izd. Gipsoteke.

Gorenc M., Kulturno-historijski muzeji i umjetničke galerije u Hrvatskoj. Muzeologija 1, Zagreb 1953.

Schlosser J., Die Kunst und Wunderkammer, Klinikhardt, Leipzig 1918.

Wildenstein G., Musees. Enquete internationale sur la reforme. Paris 1931.

M U Z E J S K A A R H I T E K T U R A

Problemi muzejske arhitekture.- Smještaj muzejske zgrade u urbanističkom kompleksu.- Muzejski grad.- Muzejska četvrt.- Individualno grupiranje muzeja.- Muzejska zgrada kao subjekt i

kao objekt u odnosu na muzejsku zbirku.- Primjena historijskih zgrada i spomenika arhitekture za muzeje.- Adaptacije historijskih objekata za muzeje sa ograničenjima koje diktira arhitektura.-

Novogradnje za muzeje - Nove muzejske zgrade - XVIII i XIX stoljeća.- Nove muzejske zgrade u XX stoljeću.- Pokušaj savremenih novih riješenja u muzejskoj arhitekturi.- Potrebni elaborati za projektiranje nove muzejske zgrade.

Ulazna dvorana u muzejskoj zgradi. Izložbeni prostor u muzeju i odnos prostora kao subjekta prema zbirkama muzeja.- Studijska dvorana i depoi.- Biblioteka.- Predavaona.- Radionice.- Studijski i radni prostor u muzeju.- Rasvjeta u muzejima - prirodna i umjetna rasvjeta.-

Grijanje - Ventilacija.- Čišćenje.- Osiguranje od vatre i krađe.- Osiguranje.-

L i t e r a t u r a

Coleman, The museum in America I-III.- Washington 1939.

Coleman, Museum buildings.- Washington 1950.

Bauer A., Problemi muzejske arhitekture - Muzeologije 3- Zagreb 1953.

Muzejska arhitektura:

Projekti novih zgrada za muzeje.- Dokumentacija o muzejskoj arhitekturi. MDC - Zagreb.

D O K U M E N T A C I J A U M U Z E J I M A

Muzeji kao centri za dokumentaciju za određenu struku, za određeno vremensko razdoblje, odnosno za određeno područje. Dokumentacija u stručnim muzejima. Dokumentacija u pokrajinskim, lokalnim, zavičajnim kompleksnim muzejima. Pojam muzejskog predmeta kao dokumenta i kao objekta određenog naučnog područja. Dokumentacija za specifične zbirke. Specifičnosti dokumentacije za pojedine muzejske zbirke - po zbirkama (prirodoslovne, arheološke, etnografske, historijske, umjetničke zbirke). Arhiv

inventara, fototeka, hemaroteka, biblioteka, bibliografija. Registracija zbiranja i ličnosti. Registracija i katalogizacija građe za područja djelovanja muzeja. Arhivi u muzejima. Razrada i praktična primjena sistema dokumentacije u pojedinim grupama muzejske građe. Obrada pojedinih primjera sistema dokumentacije za određene zbirke. Problemi i tehnika pribiranja dokumentacije u muzejima - primjeri iz prakse.

L i t e r a t u r a :

Mole M., Dokumentaciona i informativna služba u poduzeću i ustanovi. Informator, Zagreb, 1962.

Bauer A., Muzeji kao dokumentacioni centri. Dokumentacija u kompleksnim muzejima. Muzejski dokum. centar, Zagreb, 1966. Bauer A., Dokumentacija u umjetničkim muzejima i galerijama. Muzejski dokum. centar, Zagreb, 1966.

K L A S I F I K A C I J A, S T R U Č N I I N V E N T A R, K A T A L O Z I I K A R T O T E K E U M U Z E J I M A

Klasifikacija muzejske građe. Stručni muzejski inventari kao skup dokumentacije za fundus muzeja. Stručna i pravna zaštita muzejskih predmeta. Specifičnosti stručnog inventiranja i katalogizacija muzejskih predmeta iz različitih zbirki (arheološke, historijske, numizmatičke, etnografske, galerijske, prirodoslovne). Razni sistemi i tipovi inventara. Inventari u našim muzejima. Propisi, uredbi i upute. Ulazna knjiga. Inventari za nabavke. Stručni inventari kompleksni i po zbirkama. Polivalentni inventari. Specijalizirani inventari.

Stručni katalogi i kartoteke u muzejima. Svrha i zadaci kataloga i kartoteka. Predmetno kazalo. Kazalo po lokalitetima, nalazištima, autorima, kronologiji, materijalu, smještaju.

Evidencija i katalogizacija terena, lokaliteta, nalazišta objekata u zbirkama izvan muzeja, a na terenu djelovanja muzeja. Inventarizacija nepokretnih spomenika kulture i prirode.

L i t e r a t u r a :

- Bauer A., Muzejske zbirke i njihova organizaciona struktura.
Muzeologija 1, Zagreb, 1953.
Gabrić P. Katalog Etnografskog muzeja, Inventiranje muzejskih predmeta. Muzeologija 4, Zagreb, 1954.
Pavelić V. Razni modeli inventara u muzejima. Muzeologija 5, Zagreb, 1956.
Bauer A. Neke primjedbe na stručno inventiranje u muzejima. Muzeologija 5, Zagreb, 1956.
Dudley D. Berold I. Museum Registration Methods. American Assoc. of Museums. Washington, 1958.

MUZEJSKA BIBLIOTEKA

Specifičnosti jedne muzejske biblioteke. Biblioteka kao muzejska zbirka po sadržaju biblioteke, zatim kao cjelina jednog ambijenta, ili vezane za memorijal, i slično.-

Muzejska priručna biblioteka za interni rad u muzeju.-
Biblioteka za specifično područje struke ili problematike vezane za jedan specifikum vezan za muzej.

B i b l i o g r a f i j a za područje djelovanja muzeja - bibliografije struke, lokaliteta, ličnosti, događaja localiensia.-

Kartoteke i katalozi.

MUZEJSKI ČASOPISI I LITERATURA

Stručni muzeološki časopisi koji tretiraju isključivo muzeološku tematiku.- Muzeološki bilteni.- Raniji muzeološki časopisi i njihov udio na unapređenju muzejske djelatnosti i muzeologije kao discipline.-

Muzeološki traktati.-

Muzeološki priručnici.-

Literatura za pojedina muzeološka pitanja. - Publikacije o pojedinim muzeološkim problemima.

Bibliografija i anotirana bibliografija muzeološke literature. - Bibliografije za pojedine muzeološke struke.

Domaća muzeološka literatura.- Muzeološka tematika u časopisima i godišnjacima naših muzeja.

N a j v a ž n i j i m u z e o l o š k i č a s o p i s i :

Museumskunde, Berlin 1905 - 1937. (104 sv.)

Museion, Paris 1927 - 1938 (42 sv.)

Museum News, Washington, USA

Museum, UNESCO - Paris

ICOM- news - Paris

Museum, Bratislava, ČSSR

Mitteilungsblatt der Museen, Wien - Austrija

Museumskunde, Bonn - BRD

Neme Museumskunde, Berlin DDR

P R A K T I Č A N R A D U M U Z E J I M A

Praktičan rad u muzejima u principu i u praksi.- Specifične situacije pojedinih vrsta muzeja kao rezultat određenih prostornih, tematskih, organizacionih i kadrovskih preduslova. - Rezultati dosadanje prakse u našim zbirkama, muzejima, galerijama.

Organizacija muzejskog rada i funkcionalno oblikovanje muzejskog prostora. - Prostori za sakupljanje, naučno obrađivanje i održavanje muzejske zbirke sa dokumentacijom.

Stalni izložbeni prostor.- Prostor za povremene izložbe. - Prostorije za kontaktiranje sa publikom: čitaonica i biblioteka, predavaona, studijski praktikum. - Prostori za odmor i osvježanje.- Administrativni i upravni dio.- Radionice za konzerviranje i restauriranje muzejske zbirke.

Muzejska interpretacija kulturno - historijskog i umjetničkog materijala i usporedba sa interpretacijom prirodoslovnih zbirki.-

Postav izložbi u muzejima i zbirkama: idejni plan, koncepcija postava, razrađeni tematski plan, plan postave zbirke, realizacija u primjeni iz prakse naših muzeja.

Principi izlaganja muzejskog materijala.- Tretiranje muzejskog eksponata kao subjekta i kao objekta u izložbenom postavu.- Tipovi vitrina, panoa, postolja.- Legendiranje.- Odnos eksponata prema prostoru i obratno.

Suradnja stručnih muzejskih radnika sa vanjskim stručnim suradnicima.

Obilazak muzejima.- Upoznavanje metoda sabiranja i konzerviranja muzejskih predmeta.- Upoznavanje zbirke (izložbenih i studijskih) u raznim muzejima.

Terenski radovi.- Rekognosciranje terena na kojem djeluje muzej.- Nalazi materijala na terenu.- Sabiranje dokumentacija na terenu. - Slučajni nalazi. - Suradnja sa povjerenicima na terenu. -

Specifičnosti terenskog rada za određene zbirke (prirodoslovne, arheološke, etnografske, historijske, umjetničke).

Arheološka iskapanja. - Tehnika iskapanje: zaštitna iskapanja, sistematska iskapanja, zaštita nalaza na terenu, preventivna konzervacija materijal, fotografija, crteži, nacrti, dokumentacija, dnevnici rada.

KARAKTERISTIKE KORISNIKA MUZEJSKE SLUŽBE

Tko koristi muzeje iz kojeg aspekta.- Mogućnosti korištenja muzeja kao ustanove i muzeja kao čuvara kulture baštine. - Psihologija muzejskih posjetilaca i posjetilaca historijskih objekata.- Individualni posjetioci i posjetioci u grupama. - Proces doživljavanja muzejskih eksponata i spomenika in situ. - Spoznaje o temama u muzejima. - Proces spoznaje posjetilaca u muzejima o kojem muzejski radnik mora voditi računa kod postava muzejske izložbe. - Grupni posjeti muzejima i grupni posjeti spomenicima.- Specifična karakteristika pojedinih grupa prema kulturnom nivou

posjetilaca, naobrazbi, dobi, struci, nacionalnosti, turističke grupe, domaće i strane. - Karakteristike na koje muzejski radnik mora obračati pažnju u odnosu prema posjetiocima i kod vođenja grupa.

Pedagoška služba u muzejima kao kompleks specifične muzeološke i pedagoške problematike. - Muzeji kao ustanove iz oblasti kulture - kao nastavne ustanove za općeobrazovnu nastavu, za srednje i stručne škole. - Kao ustanove za stručnu nastavu na srednjim stručnim školama i fakultetima. - Kao naučne ustanove za određenu struku i kao naučni instituti na određeno područje. - Kao ustanove za odgoj odraslih, za dizanje općeg kulturnog nivoa sredine u kojoj djeluje. - Uloga muzeja u odnosu prema inozemnim posjetiocima.

Uloga muzeja u našoj društvenoj zajednici kao faktor u kulturnom i prosvjetnom životu svoje sredine i svog područja djelovanja.

MUZEJSKA PROPAGANDA I INFORMACIJE

Propaganda za muzeje i obavjesti preko štampe, radija televizije, - Sadržaj i tendenca takvih propagandnih članaka i emisija. - Kritike i prikazi o radu i djelovanju muzeja. - Aktuelne novosti u muzejima. -

Muzejski plakati, propagandni leci i prospekti. - Razglednice, katalogi, i vodići po muzeju i zbirkama. - Naučne publikacije. - Časopisi pojedinih muzeja i grupa muzeja. -

Tjedan muzeja. - Muzejske tematske izložbe kao propagandni i informativni faktor muzejske djelatnosti. -

Problemi informacija u muzejskoj službi. - Sadržaj informacija kojeg muzejska služba pruža pojedincima, nauci, zajednici. - Uklapanje informacija muzejske službe u kompleks općih informacija službe za informacije. - Interes za informacije iz muzejske službe: Za školu i nastavu, - za široku publiku i posjetioce, - za nauku i naučne ustanove, - za organe društveno-političkih zajednica.

Z A Š T I T A P R I R O D E

Historijat zaštite prirode u svijetu i njegovo praktičko i teoretsko značenje. Organizacija zaštite prirode danas. Zaštita prirode u Jugoslaviji, a posebno u Hrvatskoj. Pregled službe zaštite u SRH. Opći pojmovi, zaštićeno područje, rezervat, stroga zaštita, ograničena zaštita. Osnovni zakon o zaštiti prirode u Hrvatskoj. Pojedine vrste i specifičnosti zaštićenih objekata. Zaštita faune, flore i ge-e. Značenje naših endema i relokata. Pregled glavnih zaštićenih područja i njihove karakteristike. Pregled najvažnijih zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta. Zakon o lovstvu, ribarski zakon, zakon o šumama. Potrebe privrede (trgovina, obrt, industrija, poljoprivreda, izvoz) suvremeni zahtjevi turizma, teorija i praksa. Pozitivni zakoni i kontrola poštivanja Zakona o zaštiti prirode. Perspektive.

L i t e r a t u r a :

Čanađija S., Problematika zaštite faune u Jugoslaviji.

Zaštita prirode 7, Beograd 1960.

Piskernik A., Zaštita prirode u Hrvatskoj. Izd. Zavoda za zaštitu prirode SRH, Zagreb, 1961.

Piskernik A., Zaštita prirode u Danskoj. Muzeji, 9, Zagreb 1954.

Z A Š T I T A S P O M E N I K A K U L T U R E

Pojam spomenika kulture. Pokretni i nepokretni spomenici. Spomenici kulture u životu i praksi. Spomenici u funkciji i bez nje, u javnom i privatnom posjedu.

Historijat misli o zaštiti spomenika kulture u svijetu i kod nas. Spomenici kulture kao objekti kulta, reprezentacije i komercijalne vrijednosti. Spomenici kulture kao nacionalno dobro. Zakonodavstvo o zaštiti spomenika kulture u svijetu i kod nas i njegova koncepcija. Praksa zaštite spomenika kulture. Konzervacija, restauracija, rekonstrukcija. Suvremeni principi zaštite

i održavanje spomenika kulture. Spomenici in situ, pojedinačni u kompleksu, u funkciji kao spomenički subjekti u muzeju. Dokumentarna i polivalentna vrijednost muzejskog predmeta kao spomenika kulture. Specifičnosti konzervacije i restauracije spomenika kulture u zbirkama u muzejima i galerijama.

L i t e r a t u r a

- Zakon o zaštiti spomenika kulture. Narodne novine 67/7.
Farmakovski M., Konzerviranje i restauriranje muzejskih zbirki. Moskva 1948, Zagreb 1949. Izd. Gipsoteke.
Horvat A., Konzervatorski rad kod Hrvata. Izd. Konzervatorski zavod, Zagreb 1944.
Zbornik zaštite spomenika kulture, Beograd 1950 i dalje.
Savezni zavod za zaštitu spomenika kulture, Beograd.

KONZERVIRANJE I RESTAURIRANJE MUZEJSKIH PREDMETA I ZBIRKI

Pojmovi p r e p a r i r a n j a, k o n z e r v i r a n j a i r e s t a u r i r a n j a muzejskih predmeta. - Uvjeti za čuvanje predmeta i zbirki u muzejima. - Prostor, svjetlo, vlaga, atsmoferske prilike, zrak, temperatura, zagrijavanje kao elementi zaštite i osiguranja muzejskih zbirki. - Konzerviranje i restauriranje predmeta u muzejima iz različitog materijala - slike na platnu, drvu metalu - plastika u drvu i kamenu - drvo - kamen - keramika - staklo - kovine (bronzna, bakar, željezo, srebro, zlato, olovo, kositar) - kost - koža - papir - tekstil - i drugi materijali.

Dezinfekcija i desinsekcija muzejskih predmeta - Preventivna zaštita predmeta i zbirki.

Preparatorska, konzervatorska, restauratorske radionice i laboratoriji u muzejima i njihova oprema.

Specifičnosti preparatorske službe u prirodoslovnim muzejima.

Stručna literatura.